

RÖVID OKTATÁS.

*Miképen kellessék magunkat
ISTEN^{nek} segítségével jó Præservatívák által
a' Pestis ellen védelmezni; vagy a'
Pestisben lévő Betegeket orvosolni.*

Irattatott Nemes Szabad Ki-
rályi DEBRECZEN Városának *Megyei*
stratusa Rendeléséből,

BUZINKAI GYÖRGY,
Medicinae Doctor, és azon N. Va-
ros Physicus által.

*Mellyhez Toldalékul adattattak a' Pestis
idejére alkalmaztatott egynéhány szép
KÖNYÖRGÉSEK.*

DEBRECZENBEN,
Nyomtatt. MARGITAI JÁNOS által,
1739. Esztendőben.

Handwritten notes in cursive script, including the word 'FORN' and numbers '428'.

Handwritten notes and signatures in cursive script, including names like 'Michaelis' and 'Joh. Finra'.

3 253

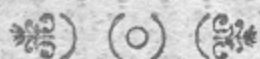
F. 25 I.

268

KEGYES OLVASO!

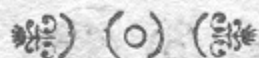
Hogy mindennemű gonoszok, és Istennek oston, az emberi Nemzet-ségre, a' bűnért, annyival inkább midőn az, valamelly Nemzetségben el-árad, Istentől szoktanak bocsáttatni; még a' Természet világánál tanultt Pogányok-is jól tudták, jobban tudják pedig a' kik arról az Isten' beszédéből meg-tanítottak; a' honnét könnyű ki-hozni, hogy leg-fővebb tiszti minden Keresztvény embernek, a' ki illy magános, avagy közönséges ostonát Istennek látja, avagy érzi, hogy mindeneknek előtte bűneinek való-ságos meg-bánásával, és meg-síratásával, az Isteni meg-térítő kegyelemnek töredelmes és buzgó kérésével Istenhez térni, életét meg-jobbítani, és azon jóra való szándékában nemcsak az oston előtt, és alatta egy kevéssé, hanem, mind végig állhatatosan meg-maradni, sőt gyarapodni igyekezzék: El-hallgatván Nemzetségünknek több részét, eleget találunk, a' mellyet el-kellene hagynunk, ha csak ezen Városban meg-áradott bűneinket meg-szemléljük és meg-visgáljuk-is, a' minéműek a'

többek között, a' szeretetlenség, Isten' beszédéhez való hidegség, szentséges Nevének káromlata, életnek bujálkodása, az UR' Napijának meg-rontása, mellyben annyira jutottunk, hogy sokaknál az UR' Napijának inneplése csak abból áll, ha piperésen öltözödhetnek, és úgy Közönséges helyeken, avagy a' Templomban egy két órán magokat múzogathatják, vendégeskednek, tobzódnak, esznek, isznak, játszanak, fel's alá sétálnak, trágárság kedvéért egymást látogatják, vagy az Utszákra ki ülnek, vagy alusznak, és egyéb testi gyönyörűségben magokat foglalják, és így a' Napot a' mellyet az UR'nak kell vala szentelni, magoknak, a' Testnek és az Ördögnek szentelik.

Gondolod-e Kegyes Olvasó, hogy az Isten, e' Felsőges szentségű és tökéleteségű Lélek, az ilyen játékokban és Testiségekben gyönyörködjék? a' kinek csak a' töredelmes és alázatos Lélek, a' Dicséret és háláadás kedves áldozat: a' kinek rettenetes széki előtt a' hijában való szóról-is számot kell adnunk, hát a' hijában való tselekedetről? hát a' zéges és botránkozta' bűnökről? Ő maga meg-hagyta, hogy az ő Sátorát, (: Templomát,) betsületben tartsuk: ha jó Keresztjének vagyunk, Istennek 's Szent Léleknek

Tem-

Templomi vagyunk, illik-e a' Szent Léleknek elő Templomit ilyen motkokkal megferteztetnünk?

Bőjtöt tartunk a' mostani szomorú időkre nézve, a' mellyben a' Szent Irás tanítása szerént, magunkat meg-kell sanyargatnunk, ehez a' Könyörgést kötnünk; Isten parantsolja, hogy a' bőjtben a' Völegény-is az ő Ágyas-házából menjen-ki; de mitsoda sanyargatás az, ha a' Testet szabad szájára oda botsátjuk, a' hová kívánkozik; mitsoda bőjt az, a' melly nem Könyörgéssel, hanem testi mulatsággal egyben vagyon kötve? Midőn azokéért Istennek egyéb tsapási között, a' Dög-halálnak pusztítását Hazánkban; sőt hozzánk nem messze lévő Városokban és Falukban-is halljuk, nem várván, hogy az bennünket el-borítson, Istenhez való megtérésre valóságos bőjtöléssel és sirással felserkennünk szükséges dolog, melly valamint egyéb Lelki és Testi Gonoszok és büntetések, úgy a' Dög-halál ellen-is, egy kiváltképen való jó és szent Praeservativa; mindazáltal, mivel Isten ma kivált a' gonoszok ellen bennünket nem tsuda-tétellel, hanem a' Természetben adott és rendeltt eszközökkel szokott meg-tartani, a' ki a' Gonoszokban és

A 3

Tes-

☞ (o) ☞

Testi Nyavalyákban az Orvoslást és egyéb hasznos eszközöket meg-vét, méltán Istent késértőnek tartattathatik, a' ki azt kívánja, hogy Isten az ő kedvéért gyógyításában, vagy egyéb gonoszoktól való meg-szabadításában tsudát tégyen. Illyen szabados eszköz, hogy a' Pestisben lévők Társaságától, a' menyire tőlünk lehet, őrizkedjünk, azoknak házában ne menjünk, ruhájokat ne illessük, belső és külső orvoslással-is, az ellen magunkat védelmezzük, vagy a' kik azzal Istentől meg-látogattatnak, hathatos Orvosságokkal való éléssel-is abból gyógyúlni igyekezzenek.

Melly mind két végre készített ez kis Munkátska-is az Autortól, hogy illy késded voltára nézve a' leg szegényebektől-is könnyen meg-szereztehetvén, azzal kiki élhessen a' maga javára. Mellyet kívánom, hogy ama' jó Orvos, a' könyörülő Isten, kinek áldása nélkül minden eszközök hijába valók, tégyen fogamatossá és hasznossá. Légy jó egészségben.

Az

Azokban, kik önnön-magokat önként, vagy keresztényeni szeretetből, vagy fizetésért, az Infectus személyek körül való szolgálatra, vagy azok' orvoslására adták, vagy a' Pestises emberekkel egy Faluban, Városban, vagy Udvarban rekesztetnek, mindeneknek előtte meg-kívántatik:

I. Ogy magokat igaz meg-téréssel, alázatos Könyörgéssel, tellyes bizodalommal az ISTENnek gondviselése alá ajánlják, magokat meg-erősítsék, bátorítsák, minden félelmet, ha lehet, le-tégyenek, józanon, bőltsen, és okosan éljenek, vakmerőségre ne vetemedjenek, az Isteni gondviseléssel egyben-köttetett vagy ennek alája rendeltetett eszközöket meg-ne vessék, a' mértékletességet kövessék, a' jó Dietának minden reguláit meg-tartsák.

II. Igen szükséges, hogy kevés, de jó és próbált *Praservans* Orvosságok légyen

☞ (2) ☞

a' *Pestilentialis* Doktoroknak, Borbélyoknak, kik közelebb állanak és szolgálnak az *Infectus*oknak, hogy a' *Pestis*ből ki-gőzölgő Méreg ellen magokat védelmezhessék, mert gyakorta igaznak találtatott az: a' mit *Ovidius* az *Infectus*oknak szolgáló Orvosok felől mondott:

*Quò propior quisque est, servitque fidelius Aegro,
In partem lethi citius venit. - -*

Az - az:

Ki a' *Pestis*esnek leg-hűvebben szolgál,
Azt éri gyakrabban 's hamarább a' Halál.

III. Mindenek felett orrát, száját, gyomrát szükséges óltalmazni. Keszkenőjére töltsön Rósa, vagy *Levendula Etzetet*, azt gyakorta szagolja, vagy *finum*, akár magános, akár jó illatú szerekkel meg-elegyített Tobákot porúl szívjon, vagy minekelőtte bé-menne az *inficiált* házban gyűjtson *Rosmarint*, vagy *Levendula virággal* meg-elegyített *Pipa Dohányt*, azzal magát és a' házat-is füstölje.

IV. Gyakorta szájában tartson és rágjon *Angelica*, *Zedoaria*-Gyökeret, *Narants* és *Czitrom* bajat, nyálát az olly helyeken gyakorta ki-pökje, az *Infectus*oknak le-
helle-

☞ (3) ☞

helletitől magát óltalmazza; annyival-is inkább vélek egy edényből ne igyék, ágyokra le-ne űljön, egyetmásokhoz ne érjen, szállására menvén, *Ruta*, 'Sállya és Rósa-vizzel, mellyekben-is tseppenthet egynéhány *Spiritum nitri dulcis* édes *Salétrom-vizet*, jól ki-mossa a' száját, köntösét meg-szellőztesse, ki-verje és meg-füstölje. Egy házba se menjen-bé, míg azt jól ki-nem sepreti, az után füstöljék-meg *Fenyő-ággal*, vagy *Gyalog-fenyő* maggal, *Szurokkal*, 'Sállyával *Rosmarinnal*, *Földi-tömjénnel*, *Levendulával*, vagy a' ház közepén fél *Lót Puska-por*t gyűjtson-fel kevesenként. Mindenek felett fog használni, ha egy edényben *finum etzetet* töltenek, azt tegyék eleven szénre, hogy annak melege által lejendő ki-gőzölgése éjjel nappal töltsé-bé a' házat. Vagy-is végyen valaki 'Sállját, *Rutát*, *Violát*, *Levendulát*, *Fodorméntát*, *Rósát*, mindenikből egy-egy maroknyit, erre töltsön igen *finum veres bor etzetet*, tégye szoros szájú edénybe a' *Specieseket*, az edényt pedig meleg hamuban helyheztesse, hogy a' *Speciesek* vagy harmad napig ázhassanak, le-ízürvén, ez-

(4)

zel hintse-meg, vagy párgolja szobáját; ez igen hathatós *praeservans* Orvosság minden *pestilentialis* Méreg ellen. Ha valaki nem tudja, vagy nem akarja ezen Orvosságot maga el-készíteni, találhat a' Patikában.

V. Üres gyomorral senki ki-ne menjen, annyival inkább az Orvos, vagy akár-ki-is az *Infectus*nak házában bé-ne menjen, hanem gyomrát elsőben el-készítse. Igen hasznos az a' *Mitridates* Orvossága, mellyet ennek előtte ezen N. Város Lakosinak, és közönségesen mindeneknek javallottunk volt, úgymint:

Vége nek Magvától meg-tisztított

<i>Fügét,</i>	} Numeró	3.
<i>Dió-belet,</i>		2.
<i>Ruta-levelet,</i>		20.
<i>Sót,</i>	granum	- - 3.

Ezeket vagdalja-őszve, tégye egy fedeles pohárba, töltsön reá finum Bort, vagy Égett-Bort estve, hadd ázzék virradtig, és jó reggel midőn fel-kél, vagy ki-akar menni, egye-meg elsőben a' megnevezett *Species*eket, azután igya-meg reá a' Bort, vagy Égett-Bort, mellyben

ázott.

(5)

ázott. Ez 24. Oráig *restálni* tapasztaltatott minden Méregnek. A' szegényeknek elég lészen *Pirított Kenyeret* fris *Iros-Vajjal* meg-kenni, azt *Ruta*, vagy *Sállya* levéllel felyül meg-rakni, azt eh gyomorra meg-évén, egy Pohár Bort igyék-meg reá, vagy *Pirított Kenyeret Fokhagymával* meg-dörgölni és azt megenni.

VI. Mindenek felett *commendáltatik* az az *Essentia Prophylactica*, melly már a' mi *Prascriptiönk* szerént készítettik a' N. Város Patikájába, melly sok Tartományokban, sok féle természetű *Pestisek* ellen igen hasznos, és *probáltt* Orvosság volt. Ezt *pro Praeservativo* bé-vehetni minden Reggel 7. 8. tseppenként, húszig, egy kalán Borba, egy tsészre Kávéba, *Herbatheeba*, vagy *Rosolisba*, a' mint kinek-kinek természetü hozza magával.

VII. Igen hasznos ezen Orvosság az *Infectus*oknak-is, ha az *Infection*nak elein abból a' Beteg, egy kalánnal meleg, tehén, vagy tyúk-hús lévben bé-vészen; magát bé-takartatja, és izzadásra *disponálja*, ez által a' belső-részekre hatott méregnek nagy része, a' testnek külső-részére hajta-

A 6

tik,

(6)

rik, vagy a' merígyes és kásás részekre gyülekeznek és le-száll, holott daganattal avagy gugával adván-ki magát; a' *Patiens* gyakran csak hamar meg szabadul.

VIII. Az ételben és italban való mértékletesség, ezen dögleletes időben fő Orvosság, illendő hogy valaki magát felettébb meg-ne terhelje. A' Sertés-hús, és egyéb vastag ételeknek nemei, a' mi Nemzetünknel felettébb szokásban vannak; ehez járul a' Bor, ennek italában-is se rend, se idő, se mód, se mérték nem tartatik. Az első a' vért vastagítja, nehezíti, folyásában meg-akadályoztatja, a' testnek tsévés részeit bé-dugja, annak rendszer *economia*ját fel-forgatja. A' Bor ellenben ugyan azon vastag vért fel-forrallja, meg-gyúlasztja, ez a' természet ellen való melegség, a' testnek minden nedvességit rothadásra el-készíti, a' honnat könnyű által-látni, hogy ha ezen mindent meg-emészto *Pestilentialis* Méreg és Tűz, az ilyen tisztátalan testben, mint néki alkalmasabb taplóban akadhat, könnyen játszhatja halálos *Tragedia*ját.

IX. Nem meg-vetendő a' *Fontanellák*, ha valaki arra venné magát, vagy karján és

tzomb-

(7)

tzombján egy-egy *Fontanellát* nyittatna, mellyek mindenkor nyitva tartatnának. E' nagy *praeservans* Orvosság, mivel ezeken a' Lyukatskákon lassan-lassan a' vért meg-elegyedett *Pestilentialis* méreg ki-foly-na, annyira meg-nem gyúlhetne, hogy a' Testben Pokol-varakat, vagy *Pestis* okozhatna. Ez mind a' Józan Okoskodással meg-egyez, mind a' tapasztalt dolog tanította, 1656--57. Esztendőben; midőn Velentzében iszonyú nagy *Pestis* uralkodnék, egy *Heinsius* nevű Német Doktor csak ezzel az egy *Praservativum*-mal Isten' segítségéből, szám nélkül sokakat a' *Pestis*től meg-óltalmazott; úgy-annyira, hogy ezen Doktornak emlékezetire közönséges Oszlop emeltetett, és Haza meg-szabadítójának neveztetett. A' *Fontanellának* nagy hasznát erősítik és javalják, a' Frantzia Országban uralkodott *Pestis* eránt való *relatiók*-is. Azok megjegyzik, hogy valakiknek azon *Pestis* alkalmatosságával folyó sebei, fekélyei, *fistulái* vóltanak, és a' Rühések, Koszosok, Oltvarasok, noha szüntelen az *Infectusok* kal társalkodtanak, mindazáltal, egy-is közülök *Pestises* nem vólt, se abban meg-nem hólt.

A 7

X. Min-

✽) (8) ✽)

X. Mindenek felett való *Praservativum* az elmének tsendessége. A' felettébb való félelem és rettegés, a' mint ezt sok *Pestis*ekben a' tapasztalt dolog tanította, majd mindenkor halálos voít. Ne-is tsudálja ezt senki; mert ugyan-is a' Léleknek rendeletlen Indúlati fok nyavalyáknak nem tsak okai, hanem nevelői, táplálói lehetnek. *Pestis*nek idején a' félelem, rettegés, minden indúlatok felett árt. Tanítja ezt a' józan okosság, ugyan-is: a' vérnek és a' Testnek minden nedvességének, még a' leg-vékonyabb tsüvetskéken-is egy arányú, egy mértékű, és sérénységű folyásának kell lenni, ki-vévén azokban az élet'-erekben való mozgását a' vérnek, mellyek a' szívhez közelebb vagynak; már midőn ez a' folyásban lévő természet szerént való mérték és sérénység el-vétettetik, uralkodni fog a' félelem miatt el-rettent vérnek, *Spiritus animalis*oknak természet ellen való mozgása; ez a' mozgás pedig mindenkoron a' Testnek környékéről, a' bőrnek és abban lévő *Porus*oknak egyben vonása, szorúlása által bé-felé a' szívre siet, ez a' fok vértől el-nyomattatván vergődik, reszket, külső

✽) (9) ✽)

külső része, mint az ábrázatján meg-láthatni, el-fejéredik, el-sárgúl, szemei bé-esnek, inai reszketnek. Tehát ez által, a' félelemtől okoztatott rendeletlen mozgás által, ez a' halálos méreg-is a' vérrel együtt a' szívre mégyen, azt rágja mind addig, míg meg-emészti. A' vidám és ISTENnek tetszésében meg-nyugodtt el-me nagy ajándék.

Az Infectusok' Orvoslásának

Módja:

I. **M**ivel ezen *Pestilentiális* Méreg olly hathatós erős, veszedelmes, hogy hirtelen kezdi munkáját, hirtelen el-is végezi. Igy okoskodhatnék valaki, hogy ilyen erőszakos ellenségnek, erőszakos Orvosság kívántatnék; de a' tapasztalt dolog tanította, hogy ennek orvoslására ugyan a' hathatós és hamar munkálódó Orvosságok igen-is meg-kívántatnak, az erőszakosok ellenben mindenkor veszedelmesek, halálosok vóltanak. Illyenek: Az Érvágás, *Vomitoriumok*, erős *Purgatiók*, erőszakoson *Izzasztó-Szerek*.

II. A'

❁) (10) ❁

II. A' Nyavalyának elein adhatni a' *Patiensnek* valami gyenge *Laxanst*, erre igen hasznosnak itéljük a' *Tamarindot*, *Cassiat*, *Sennát*, *Cichoria*-vizben el-olvasztott *Mannát*, *Rhabarbarumot* külön-külön, vagy együtt. Arra rendeltetett Szerekből készítettett *Clifterek* igen hasznosok. De kíváltképen, főtt *Korpának* és *Kenyérbélnek* a' *Leve*: Ha a' has-menés, vagy vér-has vagyon a' *Patiensen*, főzz-meg akármelly' állatnak, *Juhnak*, *Báránynak*, *Borjúnak*, 's a' t. a' bélét, azt eresz-fel tyúk-tojás' székivel, és azt gyakorta bortsássad alól a' vég-bélbe.

III. Mind védelmező, mind gyógyító Orvosságul egészségeseknek és *Infectusok*-nak egy aránt javalljuk, hogy bőv mértékben éljenek, *Herba-theéval*, vagy e' helyett olly' meleg vízzel, mellyben külön-külön, vagy együtt, 'Sállya, *Ruta*, *Veronika*, *Sóska*, *Agrimonia*, *Pinpinella* főtt. Vagyon ugyan a' mi Patikánkban fok féle hasznos, és nagy erejű füvekből és gyökerekből elegyített *Herbatheé*, ebből a' mennyit egyszer öt újjával fel-vehet, tégyen *Ibrikbe*, vagy egy meszfelyes tsuporba, töltsön forró vizet reá, forralja-fel ismét, ezt

❁) (11) ❁

ezt igya reggel és estve nagy mértékbe. De javalljuk azt az Italt, melly minden gyúlaszó hideg-lelésekben leg-főbb Orvossága volt *Hipocratesnek*, úgymint: végyen valaki *Kávét*, vagy e' helyett polyvájától meg-tisztított *Árpát*, *Zabot*, pergelje-meg, mint rend szerént a' *Kávét* meg-szokták pergelni, törje apróra, főzze-meg ugyan *Kávé* módjára, nádmézelje-meg jól, és a' fellyebb meg-irtt szerekekkel készítettett etzetből tseppentsen annyit belé, míg bor ízű savanyúsága lészzen, ezt igya melegen. Az ilyen italok, a' vastag vért hígítják, a' rothadástól óltalmazzák, folyóbbá tészik, és gyenge izzadást okoznak, mind ezek az ilyen nyavalyákban meg-kívántatnak.

IV. Tettünk oda fellyebb emleketet egy *Praservans* Orvosságról, melly is már a' mi rendelésünk szerént, ezen N. Város Patikájában készítették, ez rendeltetett ilyen módon:

Végy:

Jó Áloest,	Lót.	} 2.
Terjéket,		
Rhabarbarumot,	} 1.	

Mirr-

☞ (12) ☞

Mirrbát,
 Agáricumot,
 az-az: el-készített
 Pa-gombát,
 Sáfrányt,
 Zedoria és
 Gentiana Gyökeret,
 Gyalog Fenyő magvát,

mindenikből 1.
 Lótnak negyed
 részét.

Ezeket mind vagdald őszve és törd-
 meg, tedd egy hosszú szárú szoros nya-
 kú üvegben, tölts reá egy Itze igen fi-
 num Égett-Bort, kösd-bé jól az üveg szá-
 ját, tartsd 48. órákig meleg hamuban,
 gyakorta az üveget fel-rázzván, azután
 szűrd-le, ez léssen mind *Præservans* mind
 pedig gyógyító szer; élhetnek vele min-
 den Emberek, Gyermekek, Ifjak, Vé-
 nek, Férfiak, Afzszonyok, sőt még a'
 Terhes Afzszonyok-is hat tseptől fogva
 húszig, a' fellyebb meg-irt mód szerént,
 mellyet meg-láthatni a' 7-dik *Punctum*-
 ban. Ha pedig valaki már *Pestis*ben va-
 gyon, annak, egy egész kalánnal kell bé-
 adni, sovány Tehén vagy Tyúk-hús lévben,
 vagy Borban, azután mindjárt igyék-meg
 reá, fél vagy egy Itze Napkeleti vagy
 Hazánk-

☞ (13) ☞

Hazánkbeli füvekből készítettett *Herba-*
Theét, takartassék-bé a' Beteg, hadd iz-
 zadjon utánna.

V. Ha a' Beteg erejében meg-fogyat-
 kozott, az élet-érnek vergődése gyenge,
 kezei, lábai hidegek, gyakorta való el-
 ájulás vagyon rajta, akkor mértékletes
 szív erősítő Orvosságokkal kell értetni.
 Végyen-bé akkor vagy magánosan, vagy
Narants virág vizben ilyen szereket, úgy-
 mint: *Gyalog-fenyő magvából* tsinált *Sirú-*
pot, *Hyacinthusnak* a' *Sirúpját*, *Álker-*
mest, *Terjéket*, *Diascordiumot*, külön-
 külön mindenikből, a' ki mellyiket akar-
 ja, egy Lótnak negyed részét. Ha a'
 Gyomrának gyengeségét érzi, tsömög
 vagy Gyomorból való fel-bőfögés va-
 gyon rajta, végyen Borban, vagy Égett
 Borban *Elixir Proprietatis Paracelsi* 20.
 cseppet *Narants-virág vizet* két kalánnal,
 vagy, melly mindeniknél jobb, *China-Chiná-*
nak a' Porából egy Lótnak negyed részét
Álkermessel vagy *Hyacinthus Lictariummal*.

VI. Ha a' Beteg gelesztás, és a' *Pestis*en
 kívül, gyomrában és béliben rothadtság
 vagyon, a' fellyebb meg-nevezett *Purga-*
tio mellett élhetni, Gelesztát vesztő és an-
 nak

✽) (14) ✽)

nak fészket el-rontó szerekkel. Ugymint: Borral, meg-elegyített fa-olajjal. *Dió* és *Narants virág vizekkel*, *Geleszta Porral*, melly mindenkor a' Patikában készen vagon.

VII. Tapasztaltt dolog, hogyha a' *Pestis* az embert hirtelen meg-nem öli, minden valóságos *Pestis*nek természete ez, hogy a' merígyes és kásás részeken adja ki magát, még pedig tsomózással, daganattal, úgy hogy mentől-hamarébb az ilyen tsomózás ki-adja magát, és érni kezd, ha szintén nem izzad-is a' Beteg, meg-gyógyúl. Nagy veszedelemben vagonak pedig és többire tsak hamar meghalnak, kiknek merígyei meg-nem dagnak, vagy kiken a' daganat bé-ment, noha szüntelen és nagy mértékben izzadjanak-is, tehát a' merígyes helyeken való daganat 's annak meg-fakadása, nem pedig izzadás által szabadúl-meg valaki a' *Pestis*ből. Azért mihelyt, az olly helyeken fájdalmat érezne, mindjárt annak kijövését, külső és belső Orvosságokkal segíteni kell.

Belső Orvosságul javallhatjuk mindenek felett a' *Pimpinella Gyökeret*, ezt Vizben, Borban, Porul-is ihatni, egyszerű-

✽) (15) ✽)

szerre egy *Lótnak* negyed része elég. Hathatósabban és hamarább munkálódnék, ha egy *Lót*ot főzne valaki egy *It-sze* vízben, harmad' részének le-apadásáig, kenyér-haj alatt, és azt jó melegen, mint *Herbathét*, úgy inná. Kivül az olyan helyekre ragaizthatni, vagy reá tehetni főval őszve-törtt *Millesfoliumot*, azaz: *Egér-fark-fű Levelét*, *Scabiosának* kifatsartt levét melegen, reszelt *Retket*, *Mustárt*, *Rutát*, nagyobbik *Fetske-fűnek* a' *Levelét*, (: *Chelidoniát* :) vagy eleven-melyesztett *Verebeket*, *Galambokat* friss meleg *Kenyeret*.

Sőt a' hathatósabb hólyagot szítató flastromokkal való élést-is, fokaknak példájokkal javalljuk. Nagy ereje vagon ezeknek, a' méregnek ki-szívására és egyszermind a' *Pestis*nek daganattal való ki-ütésére utat nyitnak. Ha pedig már a' Kelevény ki-ütött, ki-nőtt, mindjárt hathatós lágyító és érlelő flastromokkal kell bé-ragasztani, meg-lágyulván, meg-érvén, ha magában ki-nem fakad, meg-kell nyitni, tisztítani és mint közönséges fekélyt, úgy gyógyítani.

V E G E.

Pesti-

*Pestises helyben lévő egészséges Embertől
mondandó Imádság.*

Felséges erősboszú álló ISTEN, ki az ő bűneiben meg-keményedett emberek ellen, meg-emészto tűz vagy; úgy annyira: hogy a' Te haragod miatt senki Te előtted meg-nem állhat. E' Te haragodnak jeleit méltán mútogatod bűnös Nemzetségünk, Városunk, (:Helységünk, Társaságunk:) ellen. A' midőn a' természet szerént való dolgoknak eszközei által, emberek' testében lévő vért és nedvességeket a' méreggel és dögleletességgel mintegy sebes tűzzel, keményen felgyúlasztod, és annyira meg-emészted: hogy hirtelenséggel sokan meg-haljanak, és a' koporsóra le-száljanak.

Igaz vagy URam e' Te ítéletedben, mert a' mi Nemzetségünk, Városunknak, (:Helységünknek:) Lakosi, Isteni szent Felséged ellen tetemesen vétkeztenek, és jóllehet ottan-ottan édes Atyai áldásiddal a' meg-térésre édesgetted, avagy látogatásiddal, tsapásiddal rettentetted, mindazáltal bű-
neink-

✿) (o) (✿)

neikből Te hozzád meg-nem tértek: én is méltatlan szolgád, (szolgáló-leányod:) az én bűneimért méltó lettem volna arra, hogy engemet e' mérges nyíladdal meg-lőttél volna, és mivel a' bűn tételben első voltam, engemet tettél volna ezen tsapásodban első tzelnek, mindazonáltal tapasztalom magamban, hogy énnékem a' meg-térésre időt engedted, mert még testemnek 's lelkemnek épségében engemet meg-hagytál, és mérges nyíladdal meg-nem lőttél, az én testemben lévő nedvességet avagy vért, ezzel a' méreggel fel-nem gyújtottad. Bizonyára nem az én érdememért, hanem a' Te irgalmasságo-dért tselekedted ezt én velem, hogy nem büntettél engemet az én bűneim szerént, és nem fizettél énnékem az én álnoksá-gom szerént.

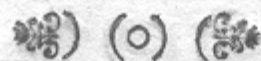
Alázatosan könyörgök Isteni szent Fel-ségednek, botsásd-meg fertelmes bűnei-met, a' mellyekért a' Te egy szülőtt Fija-dat halálra adtad, vessed minden álnok-ságimat hátad megé, és azokról felejtkez-zél-el, hogy azokért ne kárhoztattassam, és az UR JÉsus Krisztusban légy kegyel-mes énnékem. Ezokáért, lelkemnek 's
testem-

testemnek egészségét hagyd-meg, őrizd-meg
életemet, hogy ettől a' méregtől, mint
egy nyíltól meg-ne lövettessem. Oltalmazd
ételemet, italomat, öltözetemet: hogy
ettől a' dögletességtől tiszták és üressels
légyenek, és énnékem ne árthassanak.

E' végre, ha külső eszközökkel, Or-
vosságokkal, magamat e' dögletes mé-
regnek el-üzésére erősítem, azokat szent-
teld-meg, tégyed hasznosokká, mivel
azok a' Te áldáfid nélkül haszontalanok.

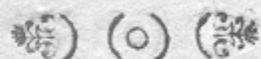
Hogyha pedig ez a' Te Szent aka-
ratod, hogy e' tsapás által hiremet, re-
ményésemet, békeséges-tűrésemet, hoz-
zád való szeretetemet meg-próbálsz, ké-
rem alázatosan Isteni Szent Felségedet,
ne terhelj fellyebb e' dögletes méreg-
gel egyben költetett és fájdalom-
kal, hanem a' mint el-szenvedhetem,
főt Isteni segítségdel légy jelen, hogy,
azokból meg-szabadulván, szentségben és
igazságban Isteni Szent Felségednek éle-
temnek minden Napjaiban szolgálhassak.
A' minthogy ígéretet-is tettem, hogy az
én hátra lévő Napjaimat a' Te akara-
tot szerént el-tölteni igyekezem, mind
ezekben hallgass-meg engemet, én IS-
TE-

TENem! az UR Jásus Kristusért, Amen.
Mi Atyánk; 's a' t.

Pestisben esett Embernek Imádsága.

ERős boszszúálló, igaz ítéletű Szent
ISTEN, ki a' bűnös embernek bűn-
tetésében, Te magadat ítélettel fel-ma-
gasztalod és igazsággal meg-szenteled,
engemet nyomorult bűnös embert, e'
Te ítéletednek példájává tettél, midőn
a' Te fel-gerjedett haragodban, e' mi
Társaságunkra meg-emészto, dögös, gyú-
lasztó és izzasztó betegséget bocsátván,
testemnek belső részeiben mérges nyí-
laidat meg-ütöztetted, a' honnan-is
testemben lévő nedvességek, annyira
meg-gyúladtanak: hogy az én testemben
lévő minden tagokra ez a' gyúladás hir-
telenséggel el-hatott, és úgy el-batal-
mazott, hogy a' Te nyílaidnak mérge
lelkemet majdan meg-emészti, meg-há-
borodtanak tsontaim, testemben épség
nintsen, béleim hitvánsággal el-tölte-
nek. Melly méregnek külső jelet 's
munkáját fájdalommal tapasztalom, az
én szívem dobog, kerengéssel hábo-
rog, minden erőm el-hagyott, környül-
vet-

vettek e' nyílak engemet, hasogatják az én veséimet, és nem kedveznek, mind ezeknek terhe alatt ki-omolnak, mint a' vizek az én könyhúllatásim és az én kenyérem előtt el-jön az én nyögésem.

Meg-vallom URam az én hamisságimat, szorgalmatos vagyok bűneim felől, az én lelkem-esméretitől azokról meg-győzöttetvén, háborgok, tusakodom lelkemben és az én szívemnek keserűsége miatt búsongok. URam Te előtted vagyok minden kívánságom, és az én nyögésem Te tőled nem rejtetett-el. URam tégedet várlak, Te benned reménylek, ne hagyj-el engemet az én kínaimban, én ISTENem ne távozzál meszse én tőlem, siess az én segítségemre, és vígasztalásomra én idvességemnek ISTENe. Botsásd-meg Szent Fijadért bűnemet, tsendesítsed bűneim miatt háborgó lelkem-esméretit, hogy az én nagy kínaimban, a' Te kegyelmednek 's hozám való fzeretetednek jeleivel magamat vígasztalhassam: és ha Szent Felségednek ez az akaratja, az én Testemben lévő nedvességeknek fel-gerjedett tüzét

óltsd-

óltsd-el, tagaimban lévő vérnek rendetlen mozgását, rendes folyására vidd víz-sza, és e' dőgleletes méregtől meg-tisztítván, betegségemből gyógyíts-meg, hogy még az élők között Szent Nevedet ditsérhessem.

Ha pedig Isteni Szent Felségednek szabados tetszése: hogy e' nyavalyában legyen az én meg-ofzlattatásom, fájdalommat könnyebbítsed, és azoknak hordozásában, Isteni segítségoddal, vígasztalásoddal légy jelen, az idvességnek reménységében Szent LElked által erősíts-meg, hogy a' midőn e' te tsapásod miatt ez életből ki-múlásom léssen, lelkem tartassék-meg az örök életre. Én ISTENem és Atyám hallgass-meg engemet mind ezekben, az én URamért, a' JÉsus Kristusért, Amen. *Mi Aty. 's a' t.*

Halálához közelített beteg Emberért, a' körülötte lévők által mondandó Imádság: melly Németből Magyar Nyelvre fordítottatott.

KEgyelmes ISTEN, a' kinek hatalmában vagyok a' halálból való meg-szabadulás, te meg-hagyod az em-

B 2

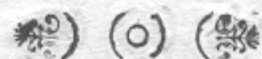
be-

bereket halni; és azt mondod, térjetelek
 vizsza embereknek fiai: a' te akaratod-
 ból közelített ez előttünk fekvő sze-
 gény Szolgád, (: Szolgáló-Leányod:) az
 Örökkévalóságnak kezdetihez. A' terem-
 tett állattól nem várhat immáron semmi
 segítség, nintsen semmi sem égen,
 sem földön, a' mi az ő enyhülésére,
 vagy újjulására szolgálhatna, és azért ide-
 je vagyon, URam, hogy te-magad je-
 lenjél-meg, és mutasd-meg, hogy te vagy
 a' fő és valóságos Orvos, és hogy te
 ISTEN vagy, és kívülőtted más nin-
 tsen senki.

Könyörgünk tenéked, hogy a' te ő-
 rökkévaló irgalmasságodból, a' mi UR-
 unk JÉsus Kristus tökéletes engesztelő
 áldozatjáért, és keserves haláláért e' sze-
 gény atyánkfiának bűneit vessed a' Ten-
 gernek mélységébe, hogy azok soha ő-
 rökké te elődben az ítéletre ne jőjjenek.

Ha meg-kell lenni, hogy ő immár az
 halál árnyékára jusson, maradj ő véle
 óh szerelmetes JÉsus, hogy ő semmit
 ne féljen, tselekedjed hogy a' te vesz-
 sződ és botod őtet erősítse. Tégyed
 őtet mintegy petsétet a' te karodra, és
 mutasd-

mutasd-meg ő benne, hogy a' szeretet
 erős, mint a' halál, és a' buzgó szere-
 lem mint a' koporsó: tellyesítsd-meg ő
 benne a' te ígéretedet, hogy, te a' te
 népedet a' haláltól meg-váltani, és a'
 pokoltól meg-menteni akarod. Ha va-
 gyon még ő benne valami érzékenység,
 ne engedjed, hogy az ő hiti el-fogyjon,
 míglen ő benne az ő lehellése tart. Vedd-
 ki ő belőle a' halálnak félelmét, óh győze-
 delmes Fejedelem! ki a' te halálad ál-
 tal azokat meg-váltottad, a' kik tellyes
 életekben a' halál' félelme miatt rabok
 valának. Emeld-fel az ő Lelkét ama'
 mennyei Kanahánnak szemlélésére, és
 kóftoltasd-meg ő-véle a' jövődő ditső-
 ségnek gyönyörűségét. Ha pedig már
 alkalmatlan arra, hogy az ő gondolatit
 az imádkozásra rendelhesse, óh te min-
 den vígasztalásnak Lelke, esedezzel ő
 érette ki-beszéllhetetlen fohászodásfiddal.

Ha ő-maga nem-fohászkozhatik, légy
 óh kegyes JÉsus tovább is ő-néki Szó-
 szólója az Atyánál, és mondjad ezt:
 Ne engedjed őtet le-fzállani a' verem-
 be, mert találkam érette váltságot: küld-
 jed hozzá Angyalidat, a' kik Lelkét kí-

kerjék az Ábrahám kebelébe, öltöztess fel őtet a' te igazságodban, hogy a' te ítélő széked előtt ártatlanságban megállhasson. Légy ő-néki az ő szükségében menedék-helye, az ő erőtelenségében erőssége, a' fetétségben világossága, élete az ő halálában. Ne engedjed, hogy őtet az élet, vagy a' halál, a' jelen-való, vagy következő a' te szeretetedtől el-szakaszthassa; főt inkább, hogy a' sok ezer Angyaloknak seregével, és a' tökéletes igazaknak Lelkekkel tégedet örökkön örökké dicsérhesse. Amen. *Mi Atyányk; 'sa' t.*

*Pestisből meg-gyógyúlt Embernek
Imádsága.*

Mivel menjek Te elődben igaz ítélőtű Szent ISTEN? mit fizessék Isteni Szent Felségednek, bűnösökön könyörülő kegyelmes Atyám? bizonyára minden Te jótéteményid és irgalmasságid én felettem vagynak. Mert a' mindön a' Te haragodnak tüze az én egész testemben meg-ütkezött, úgy hozzáragadt vala a' rettegtető dögleletesség, a' gyúlasztó és izzasztó hideg-lelés

lelés belső-részeimet annyira emészttette, és mintegy tsomóban kötven tsapáfídat rajtam úgy meg-nehezítetted vala, ezt mondtam az én fájdalmim között: Nem látom többé az ISTENT az élőknek földében, nem látom többé az embert e' Világnak lakosi között, környül-vettenek vala engemet a' halálnak fájdalmi, és a' pokolnak rettentési ostromolnak vala engemet, mellyekben így gondolkoztam: Az én életem hirtelen én tőlem el-véterik, és el-szakasztatik, mint a' Takáts el-szakasztja a' fonalat, mint a' daru és a' fetske akképen sipogok vala, nyögök vala mint a' galamb az én kemény fájdalomimban, jajgattam az én szívemnek keserúsége miatt.

Mind ennyi fájdalmim között fel-emelém szemeimet a' magasságba, mondván: URam nyomorgattatásom vagyon, adj nyúgodalmot énnékem, le-hajtotta az ő füleit én hozzám, az ő lakó-helyéből reám tekintett, és az én kiáltásomnak szavát meg-hallotta, és az én lelkemet a' meg-emészttődésnek vermétől megszabadította, mert minden bűneimet há-

✠ (o) ✠

ta megé vetette. Térj vissza azért én lelkem a' te nyúgodalmódba, mert az UR meg-szabadította az én lelkemet a' haláltól, szemeimet a' könyhúllatástól, lábaimat az el-eséstől, járok az én ISTENem előtt az élőknek földében. URam, meg-ostorozván meg-ostoroztál vala engemet, de a' halálra nem adál engemet. Nem hóltam-meg, hanem élek és hirdetem a' Te tselekedetidet, ugyan is az élők ditsérnek URam Tégedet, mint én ma. Bizonyára jobb az ISTENben bízni, hogy nem az emberben, jobb az ISTENben reményleni, hogy nem a' Fejedelmekben. Te benned hittem URam, azért szólottam, Te benned reménylettem, meg-nem szégyenítetttem.

Aldott légy én idvességemnek ISTENe, minden vélem közlött irgalmasságodért, fel-vésem a' háláadásnak pohárát, és a' te Nevedet segítségül hívom, meg-adom tenéked én ISTENem, az én fogadásimat, mert a' Te szemeid előtt kedves volt az én életem.

Alázatosan könyörgök Isteni szent Felségednek, a' mint az én nyavalyáimban 's kínaimban hozzám való ízeretetednek, irgal-

✠ (o) ✠

galmasságodnak jeleit én-velem éreztetted: úgy az én életemnek hátra-lévő napjaiban-is vígasztalásiddal lelkemet erősítsed, e' végre adjad nékem a' megszentelésnek lelkét, és ez által minden indulatimat 's tselekedetimet úgy igazgassad, hogy életemnek minden napjaiban szentségben és igazságban szolgálhassak Isteni szent Felségednek. Hallgass-meg mind ezekben engemet én ISTENem és Atyám, az én Megváltó URam JÉsusért, Amen. *Mi Aty. 's a' t.*

*Pestistől meg-szabadult Embernek Háláadása,
a' kit a' Pestis épen nem illetett.*

ÓRökkévaló ISTEN, szerelmes Atyám az UR JÉsus Kristusban, jóllehet por és hamu vagyok, mindazonáltal az én URamnak a' JÉsus Kristusnak érdemében bízván; alázatossággal Isteni szent Felséged előtt meg-állok, és háláadással szent Felségedet a' Te embereken való szabados uralkodásodért és irgalmasságodért ditsérem, a' mellyeket minden ítéleteidben az embereknek mútogatfz, hogy tégedet féljenek és tiszteljenek, mert a' te ítéleteidnek közepette a' kiket akarfz meg-

✠) (o) ✠

meg-ölsz, a' kiket akarsz életben meg-hagysz. Kőnyörűlsz a' kinn akarsz kőnyörűlni, irgalmasságot tselekezel a' kihez irgalmasságot akarsz tselekedni.

Életnek és halálnak URa, e' Te irgalmasságodnak példájává tettél engemet bűnös szolgádat (:szolgáló-leányodat:) mert a' mikoron a' dőgleletes méreg által a' Te haragodban, Várasunknak, (:Helységünknek:) Lakosit hirtelenséggel pusztítottad, a' rothadásnak vermében el-küldötted, akkoron engemet a' Te szárnyaidnak árnyékában el-rejtvén, életemet ettől a' méregtől meg-óltalmaztad, testemnek belső részeit minden meg-háborodás nélkül tsendességben meg-tartottad, az éjjel rettegeéstől testemet 's lelkemet védelmezted; úgy-annyira: hogy a' homályban járó dőgleleteség, és a' délben pusztító veszedelem semmi részemben engemet nem illetett, és énnékem nem árthatott.

Oh kegyelmes ISTEN! melly hirtelen számtalanul jobb- és bal-kezem felől én mellőlem el-estenek, szemeimmel néztem ezt a' veszedelmet; de a' tsapás nem közelített én-hozzám, (:az én házambos:)
mert

✠) (o) ✠

mert Te vóltál az én óltalmam, és rejtekhelyem.

Áldott légy én ISTENem Atyám az UR Jésus Kristusban, hogy illy irgalmasságot tselekedtél én-velem bűnös Szolgáddal, (:Szolgáló-Leányoddal:) bizonyára nem az én jóságom az oka, hogy tégedet az élőknék földében láthatlak. Szent ISTEN a' kiket e' tsapás által az hallgatásnak földére el-küldöttél, nem vóltanak bűnösebbek én nálamnál, egyedül a' Te irgalmasságod az oka, hogy tellyességgel meg-nem emésztettem.

Vajha URam tisztaságban az én szívemet el-készíthetném! vajha az álnokságot az én kezemből megszűre vethetném; és nem hagynám lakozni az én hajlékomban a' hamisságot! akkoron fel-emelném az én ortzámat Te hozzád, bátorsággal kezeimet az egekre kiterjeszteném, erős lennék és nem félnék.

De óh kőnyörületességgel gazdag ISTEN! romlandó edény vagyok, tehetetlen a' Te akaratodnak tselekedésére, alázatosan kőnyörgök Isteni Szent Fel ségednek, a' Te ígéreted szerént, vedd-
el

✠) (o) ✠

el az én szívemnek keménységét, adj
énnékem hús szívét, hogy a' Te paran-
tsolatidnak engedelmeskedhessem, és az
én szívemet minden meg-vezett indú-
latoktól, tagaimat el-fordúlt kívánságok-
tól tisztán tartván, magamat életemnek
hátra lévő napjaiban Szent Nevednek
ditséretire szentelhessem, az én URam-
ért a' Jésus Krisztusért kegyelmesen hall-
gass-meg, Amen.

Mi Atyánk; 's a' t.

V É G E.

